

Literatuur:

Rol van de Tweede Wereldoorlog

Gevestigde en nieuwe schrijvers 1990-2015

De Tweede Wereldoorlog speelt in de moderne literatuur voornamelijk bij de oudere schrijvers een rol, zoals bij Bernard Schlink of Uwe Timm. Schlink schreef met de roman 'Der Vorleser' een wereldwijde hit.

In de roman 'Der Vorleser' (1995) behandelde Bernhard Schlink het thema van de persoonlijke verantwoordelijkheid onder het Duits nationaalsocialisme. De 15-jarige Michael, die de oorlog niet bewust heeft meegemaakt, gaat een relatie aan met een oudere vrouw, Hanna. Als rechtenstudent in de jaren zestig wordt Michael weer met Hanna en met haar oorlogsverleden geconfronteerd. Schlink ging op deze manier ook in op de vraag hoe de generatie van 1968 met dit verleden omging. Het veelgelezen boek werd in 2008 verfilmd als 'The Reader'.

Ook veel andere schrijvers stelden vragen over de [Tweede Wereldoorlog](#), de Holocaust en de omgang met de oorlogsverschrikkingen in het naoorlogse Duitsland. In de loop van de jaren negentig kwam er daarbij meer ruimte voor het daderperspectief. Mensen die hadden meegewerkt aan het Hitler-regime werden niet meer vooral neergezet als representanten van het kwaad. Er was, ondanks hun moreel verkeerde denken en handelen, steeds vaker ook aandacht voor hun menselijke eigenschappen.

'Ein springender Brunnen' (1998) is het belangrijkste uit het late werk van Martin Walser. De moeder van de hoofdpersoon sluit zich al in 1932 aan bij de NSDAP. Zij doet dit puur uit praktische overwegingen. Met deze roman snijdt Walser een thema aan dat in het kader van de verwerking van de Tweede Wereldoorlog eind jaren negentig weer heel actueel werd.

Uwe Timm schreef in 'Die Entdeckung der Currywurst' (2000) en 'Am Beispiel meines Bruders' (2003) over de impact van het nationaalsocialisme op het dagelijkse leven. Hij liet zien hoe moeilijk het was om verzet te bieden en de juiste beslissingen te nemen.

Günter Grass belichtte met zijn roman 'Im Krebsgang' (2002) een breder historisch perspectief. De hoofdpersoon in zijn boek, Paul Pokriefke, worstelt met de levensovertuiging van zijn moeder en zijn zoon. Zijn intelligente zoon

verkondigt het neonazisme op het internet terwijl zijn moeder haar liefde voor het nazisme inwisselde voor het communisme. De sleutelgebeurtenis in het leven van de familie Pokriefke is het [zinken van de Gustloff](#), een enorm plezierschip van de nazi's dat aan het einde van de oorlog als evacuatieschip werd gebruikt voor Duitsers uit Polen. Daarbij kwamen meer dan negenduizend mensen om het leven. Grass was één van de eersten die met de beschrijving van deze gebeurtenis ook groot [oorlogsleed van de Duitsers](#) ter sprake bracht.

'Die Mittagsfrau' (2007) van Julia Franck vertelt het leven van Helene. Haar persoonlijke zorgen in de eerste helft van de 20e eeuw, haar Joods-zijn en een ongelukkig huwelijk komen in de sleutelgebeurtenis van het boek hartverscheurend samen: Helene laat bij haar vlucht voor Russische soldaten van het Rode Leger in 1945 haar 7-jarige zoontje Peter alleen achter op een station.

Francks eigen vader werd op soortgelijke wijze door zijn moeder in de steek gelaten. Ze onderzoekt met haar boek welke omstandigheden een moeder ertoe kunnen drijven haar kind alleen achter te laten. Behalve de achtergronden van dit persoonlijke drama toont het boek ook aan hoe moeilijk het is om personen op basis van hun handelen tijdens het Derde Rijk in goed en slecht in te delen.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/naslagwerk/1555/rol-van-de-tweede-wereldoorlog>